

Opinnäytetyö (AMK)

Tradenomi

Kirjasto- ja tietopalveluala

2023

Heta Pullinen

Luetko? – nuorten aikuisten luku- ja kirjastonkäyttötottumukset 2020-luvulla

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Tradenomi, kirjasto- ja tietopalveluala

2023 | 32 sivua + liite

Heta Pullinen

Luetko? – nuorten aikuisten luku- ja kirjastonkäyttötottumukset 2020-luvulla

Opinnäytetyössä tutkittiin nuorten aikuisten lukutottumuksia ja kirjastonkäyttöä, millaista se nykyisellään on, ja mitä nuoret aikuiset itse toivoisivat kirjastopalveluilta. Tarkoituksena oli selvittää, mitä nuoret aikuiset nykyään lukevat, miten he käyttävät kirjastopalveluja, ja mitä sidosryhmä kirjastopalveluilta odottaa. Lisäksi opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään myös lukutaitoa, joka tutkimusten perusteella on nuorisolla laskussa ja sen tärkeyttä, nuorten lukuintoa sekä kirjaston merkitystä lukutaidon edistäjänä ja ylläpitäjänä.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin tutkimusmenetelmänä kyselyä, joka toteutettiin Webropol-kyselynä marraskuussa 2023. Kyselyyn vastauksia tuli 102 kappaletta, mitä voidaan jo pitää tarpeeksi suurena otoksena opinnäytetyön toteuttamiseksi.

Asiasanat:

nuoret aikuiset, nuorten aikuisten kirjastotyö, lukutaito

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Lukutaito	6
2.1 Lukutaidon määritelmä ja sen merkitys	6
2.2 Esimerkkejä lukutaitoon vaikuttavista tekijöistä Suomessa	8
2.3 Suomalaisten nuorten lukutaito	8
Taulukko 1.	9
3 Nuoret lukijoina ja kirjaston käyttäjinä	10
3.1 Lukuinto nuorten keskuudessa	10
3.2 Nuorten aikuisten lukutottumukset	11
3.3 Nuoret ja nuoret aikuiset kirjaston käyttäjinä	12
4 Kirjasto nuorten aikuisten lukemaan innostajana	14
4.1 Lukemaan innostamisen keinoja nuorille aikuisille	14
4.2 Kirjastoyhteistyö lukemaan innostamisen kanavana	15
5 Kyselyn toteutus ja tietosuoja	17
6 Kyselyn tulokset ja niiden analysointi	18
6.1 Vastaajien määrä, ikäjakauma ja lukijaprosentti	18
6.2 Mieluisimmat luettavat	19
6.3 Mieluisin tapa lukea	21
6.4 Vastaajien kirjastonkäyttö	22
6.5 Tietoisuus lukemaan innostamisen keinoista	23
6.6 Poimintoja avoimen kysymyksen vastauksista	25
7 Pohdinta	28
Lähteet	30

Taulukot

Taulukko 1.

Liitteet

Liite 1. Kysely

1 Johdanto

Kirjastolla on useita eri sidosryhmiä. Niihin kuuluu myös 15-29-vuotiaiden henkilöiden ryhmä, eli he, joita tässä opinnäytetyössä kutsutaan nuoriksi aikuisiksi. Suomalaisten nuorten lukutaito ja erityisesti sen heikkeneminen on näkynyt lehtien otsikoissa jo vuosia, ja siitä ollaan oltu huolissaan ainakin kansallisella tasolla. Nuorten kirjastotyölle on usein olemassa selkeät suunnitelmat, esimerkiksi useammassa kunnassa nuorilla tarjotaan kirjavinkkausta tiettyinä kouluvuosina. Peruskoulun jälkeiselle ajalle ei kuitenkaan kaikkialla ole tehty selkeää suunnitelmaa, miten kirjastotyötä tulisi jatkaa nuorten aikuisten parissa. Opinnäytetyössä kysyttiin kohderyhmältä itseltään, mitä he lukevat ja kirjastopalveluilta toivoisivat. Tavoitteena oli tuoda ilmi kohderyhmän vastauksia ja toiveita sekä tehdä niiden pohjalta ehdotuksia, miten nuorten aikuisten kirjastotyötä voisi jatkaa tai mistä voisi aloittaa. Kyselytulosten myötä saatiin myös kokonaiskuvaa siitä, millainen käsitys vastaajilla oli alueensa kirjastopalveluista ja niiden laajuudesta.

Opinnäytetyö on kirjoitettu sitä varten, että kirjastot voisivat hyödyntää sitä nuorten aikuisten kirjastotyötä kehittäessään. Opinnäytetyön aiheena on nuorten aikuisten lukutottumukset sekä kirjastonkäyttö. Opinnäytteessä selvitetään, millaisia lukutottumuksia nuorilla aikuisilla on 2020-luvulla, millaista heidän kirjastonkäyttönsä nykyisellään on, ja mitä he itse kirjastopalveluilta toivoisivat. Opinnäytteessä on selvitetty, kuinka usein kyselyyn vastanneet nuoret käyttävät kirjastoa, sekä laajemmin myös sitä, ovatko he olleet tietoisia kirjaston tarjoamista palveluista ja niiden laajuudesta. Tutkimus toteutettiin anonymina Webropol-kyselynä, jonka vastaukset jäivät tulkitsemisen ajaksi minulle, minkä jälkeen ne tuhottiin. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään olennaisena osana myös lukutaitoa, joka tutkimusten perusteella on nuorilla laskussa sekä kirjaston mm. kouluysteistyön kautta tarjoamia lukemaan innostamisen keinoja.

2 Lukutaito

2.1 Lukutaidon määritelmä ja sen merkitys

Lukutaito on perustaito, jonka oppiminen on yhtenä keskeisimmistä tavoitteista peruskoulun ensimmäisillä luokilla. Lukemisen avulla ihmisen on mahdollista kehittää itseään ja oppia lisää asioista, joita pitää mielenkiintoisina. Lukutaito mahdollistaa myös esimerkiksi seikkailujen kokemisen kirjojen parissa ja samanlaisesta kirjallisuudesta kiinnostuneiden ihmisten kohtaamisen. Se tarjoaa myös mahdollisuuden hetkeksi paeta omaa arkeaan kirjan sivujen seikkailuihin. Perinteisenä lukutaidon muotona pidetään taitoa lukea perinteisiä, painettuja tekstejä, kuten esimerkiksi kirjoja, ja usein lukutaidosta puhuttaessa tarkoitetaan juuri tällaista lukutaitoa. (Leino ym. 2016.)

Yhä useammin puhutaan myös monilukutaidosta, jota nykyisin kansalaisilta edellytetään yhteiskunnassa enenevässä määrin. Monilukutaitoon sisältyy myös lukutaidon perinteinen muoto, mutta sen lisäksi siihen lasketaan taito analysoida ja tuottaa erilaisia tekstityyppejä sekä esimerkiksi visuaalisia ja audiitiivisia materiaaleja. Kun suomalaisten kahdeksasluokkalaisten lukutaitoa on tutkittu, on havaittu, että 30 % kahdeksasluokkalaisista on hyvä monilukutaito. Samaan aikaan kuitenkin 28 % kahdeksasluokkalaisista nuorista on ollut haasteita löytää, arvioida ja hyödyntää tietoa tai tuottaa ja jakaa sisältöä, ja kriittisen lukutaidon kehittäminen olisikin tärkeää jo nuoresta lapsesta asti, jotta internetissä tarjolla olevan tiedon suodattaminen ja analysointi mahdollistuisi. (Lukukeskus 2021.)

Kriittisen lukutaidon kehityksestä tutkimuksia on vielä huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi peruslukutaitoon liittyviä tutkimuksia, mutta selvänä voidaan pitää sitä, että kriittisen lukutaidon kehittyminen edellyttää peruslukutaitoa. Kriittisen lukutaidon merkitys on kasvanut internetin kasvun myötä, ja sitä edellytetään jo lapsilta, jotta internetissä olevaa tietoa pystyisi käsittelemään

kriittisesti ja erottamaan virheellinen tieto oikeasta tiedosta. Tekstin lisäksi on pystyttävä käsittelemään kriittisesti myös netissä nähtyjä visuaalisia ja audiitiivisia materiaaleja, sillä esimerkiksi kuvien muokkaaminen niin Photoshopin kuin erilaisten filttareidenkin avulla on nykypäivänä entistä helpompaa. Lapsen ja nuoren kriittisen lukutaidon kehittymistä onkin tuettava perinteisen lukutaidon tukemisen ohella. (Torppa 2021.)

Voidaankin siis todeta, että lukutaidon määritelmä on alkanut aikojen saatossa muuntua aina aikansa tarpeiden mukaisesti, ja yhteiskunta nykyään edellyttää monipuolisempaa lukutaitoa kuin vain perinteinen lukutaito, joka kuitenkin on kaiken lukutaidon perusta.

Lukutaito on myös globaalisti hyvin merkittävä asia; sitä voidaan pitää perustaidon lisäksi myös ihmisoikeutena, sillä juuri lukutaito ja sitä myötä tuleva kirjoitustaito mahdollistavat yhteiskunnassa toimimisen. Lukutaidon avulla ihminen voi kehittää ja kouluttaa itseään, ja siten hyödyntää täyttää kapasiteettiaan. Lukutaito on myös oleellinen esimerkiksi sukupuolten välisen tasa-arvon sekä demokratian edistämisessä. Tämän toteutuminen maailman joka kolkassa ei ole itsestäänselvyys; yli 15-vuotiaista yli 86 % osaa lukea, mikä tarkoittaa sitä, että hieman alle 14 % ikäryhmästä ei ole lukutaitoa. Lisäksi lukutaidossa on edelleen alueellisesti suuria eroja, vaikka se vuosikymmenien saatossa onkin kehittynyt. Heikoimmillaan se on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa sekä Keski- ja Etelä-Aasiassa. (Suomen YK-liitto n.d.)

Lukutaito ei ole tärkeä pelkästään yhteiskunnan akateemisen puolen kannalta, vaan se kannattelee myös yhteiskunnan kulttuurillista puolta niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Maailmalla aikuisille suunnatut lukutaito-ohjelmat ovat tuottaneet positiivisia tuloksia, sillä niiden myötä esimerkiksi erilaiset yhteisöt ovat muuttuneet avoimemmiksi ja monimuotoisemmiksi. Lukutaito myös avaa oven kunkin kulttuurin kirjallisen kulttuurin pariin, ja mahdollistaa omaehtoisen oppimisen sekä oman ajattelun kehittämisen ja syventämisen. Lukutaitoa voidaankin siis käytännössä pitää kulttuurin kivijalkana, puhuttiin sitten Suomen tai jonkin muun valtion kulttuurista. (Farah 2005, 140.)

2.2 Esimerkkejä lukutaitoon vaikuttavista tekijöistä Suomessa

Tutkimukset ovat osoittaneet, että nuoren sosioekonominen tausta on yksi lukutaidon kehittymiseen ja sen ylläpitämiseen vaikuttavista tekijöistä. Heikoimmin lukevat nuoret löytyvät alimmista sosioekonomisista ryhmistä, ja pahimmillaan ero ylimmän ja alimman sosioekonomisen ryhmän nuorten lukutaitotason välillä on kaksi kouluvuotta (Lukukeskus 2020). Esimerkiksi vanhempien koulutustausta sekä kirjojen määrä kotona ovat vahvasti yhteydessä siihen, miten nuori asennoituu opiskeluun, ja millaiseksi tämän osaamistaso muodostuu (Leino ym. 2018, 49-51)

Päivi Heikkilä-Halttunen painottaa kirjassaan (2015) myös kodin tärkeää asemaa vaiheessa, jolloin lapsi vasta opettelee lukemaan. Heikkilä-Halttusen mukaan kodin ensisijaisena tehtävänä ei ole opettaa lasta lukemaan, mutta lapsi omaksuu kotoaan monia taitoja, jotka vaikuttavat siihen, miten lapsi oppii lukemaan. Heikkilä-Halttunen sanookin lukemisen valmiuksien harjoittelun alkavan jo vastasyntyneen kanssa, kun vanhempi puhuu tälle, ja syvenevän leikki-iässä, kun lapsen kanssa esimerkiksi luetaan kuvakirjoja, havainnoidaan niiden tekstiä ja kuvia ja keskustellaan niistä (Heikkilä-Halttunen 2015, 165.). Tästä voidaankin siis päätellä, että vaikka kodin osuus ei olekaan opettaa lasta lukijaksi, innostus ja taidot lukutaidon oppimiseen ja kehittämiseen tulevat ensimmäiseksi kotoa. Kodin merkitystä siinä, alkaako lapsi lukea ja jatkuuko lukuinnostus nuoruudessa ei voida vähätellä.

Myös kirjastoilla on oma merkityksensä koskien lasten, nuorten ja nuorten aikuisten lukutaitoa, mutta tähän palataan myöhemmin omassa osiossaan.

2.3 Suomalaisen nuorten lukutaito

Suomalaisten nuorten lukutaitoa on vuosikymmenien ajan pidetty hyvänä. Tätä havaintoa tukevat parhaiten PISA-tutkimukset, joista kuitenkin on havaittu laskua suomalaisten nuorten lukutaidon suhteen. Seuraava taulukko pohjautuu PISA-tutkimuksiin (2000, 2009, 2018) (taulukko 1).

PISA-tutkimus	2000	2009	2018
Lukutaitopisteet	546	536	520
OECD-maat	1.	2.	(1-5)
Kaikki osallistujat	1.	3.	(3-9)

Taulukko 1.

Kuten taulukosta voidaan havaita, suomalaisten yhdeksäsluokkalaisten PISA-tulokset ovat pudonneet vuosien 2000 ja 2009 välillä suhteellisen maltillisesti, mutta vuosien 2009 ja 2018 välillä melko radikaalisti. Vuoden 2018 tulokset osoittavat, että suomalaisten nuorten lukutaito on heikentymisestään huolimatta edelleen hyvällä tasolla, ja Suomi kuuluu edelleen kärkimaiden kastiin lukutaidon suhteen. (PISA-tutkimus 2018.)

Lukutaidon lasku on kuitenkin fakta, jota ei voi sivuuttaa, ja näiden kolmen tutkimuksen tulosten perusteella voi alustavasti vetää hypoteesin, että tulokset tulevat laskemaan tasaisesti myös tulevaisuudessa.

3 Nuoret lukijoina ja kirjaston käyttäjinä

3.1 Lukuinto nuorten keskuudessa

Suomalaisten nuorten lukutaidon laskun selittänee lukuhalu/-innon väheneminen. Lotta-Sofia La Rosa teki aiheesta väitöskirjan (2023), jossa hän toteutti kaksi kyselyä kahdeksaluokkaisille ja jakoi nämä osatutkimuksiin, joista osatutkimus numero neljä koskien nuorten hiipuvaa lukuhalua lukemiskulttuurissa ja sen murroksessa. Suurin syy tämän osatutkimuksen mukaan nuorten lukemisen vähenemiselle löytyy teknologian ja median kuluttamisesta; 66,9 % kyselyyn vastanneista nuorista mainitsi syyksi lukemisen vähenemiselle pelaamisen, sosiaalisen median sekä audiovisuaalisen viihteen, josta voitaisiin antaa esimerkkinä Netflix. 16,2 % kyselyyn vastanneista nuorista puolestaan vastasi lukemisen olevan tylsää tai mielenkiinnottomaa, ja myös harrastukset ja kavereiden kanssa oleminen veivät useasti voiton lukemisesta. (La Rosa 2023, 66.)

Samasta tutkimuksesta löytyy myös hyvin todennäköinen syy sille, miksi lukeminen ei nauti suurta suosiota nuorten keskuudessa. Nuoret eivät keskenään juurikaan keskustele kirjoista, ja tulosten mukaan tämä johtuu siitä, että paljon lukevia kavereita ei koeta kovin mielenkiintoisiksi, vaan heitä pidetään pikemminkin melko tylsinä. Vastaajista usea oli myös vastauksensa perusteella varma siitä, että kaverit kokevat lukemisen pikemminkin tylsäksi ja negatiiviseksi asiaksi, eivätkä he siten juuri nosta lukemista kaveripiiriin keskinäiseksi puheenaiheeksi. Vastaavasti kuitenkin se, jos kaveripiiristä löytyy lukeva henkilö, joka puhuu kirjoista, koetaan lukemaan innostavana tekijänä. Tämä mainitaan myös useassa kyselyyn tulleessa vastauksessa (La Rosa 2023, 65.).

La Rosan tutkimuksen perusteella on pääteltävissä seuraava asia: lukemista ei pidetä kovinkaan mielenkiintoisena harrastuksena, ja nuoret epäilevät, että siitä saattaisi seurata tylsän kaverin ja ihmisen leima. Lukeminen kuitenkin ylläpitäisi lukutaitoa. Kuten lukutaitoa käsittelevässä luvussa mainittiin, sen avulla on

mahdollista kouluttaa itseään ja siten hyödyntää koko käytettävissä olevaa kapasiteettiaan. Voidaan päätellä, että nuorten lukutaidon heikkeneminen vaikuttaakin suoraan kouluttautumiseen myös nuorena aikuisena; opiskelupaikan saaminen ja opiskelu itsessään on haasteellista, jos on vaikeuksia ymmärtää lukemaansa puutteellisen lukutaidon vuoksi. Juuri tämän ongelman vuoksi tässä opinnäytteessä haluttiin selvittää, millaisia nuorten aikuisten luku- ja kirjastonkäyttötottumukset ovat ja mitä he itse kirjastopalveluilta toivovat, jotta voisimme saada heidät takaisin lukemisen ja sitä myötä muun muassa parempien kouluttautumismahdollisuuksien piiriin.

3.2 Nuorten aikuisten lukutottumukset

2010-luvun alussa sosiaalinen media oli saanut jo jalansijaa nuorten aikuisten keskuudessa, mutta Juha Herkmanin ja Eliisa Vainion tutkimuksen perusteella suosituin painotuote nuorten keskuudessa oli edelleen kirja. Peräti 85 % heidän tutkimukseensa vastanneista ilmoitti omistavansa yli 10 kirjaa, ja liki puolella eli 40 % vastaajista oli yli 50 kirjaa. Kaunokirjallisuutta arvostettiin yhtenä vapaa-ajan viihdykkeenä, ja sitä pidettiin myös yhtenä sivistyksen muotona. Moni vastaaja kuitenkin valitti ajan puutetta, sillä ison osan ajasta veivät opiskeluun liittyvät kirjat, jolloin aikaa kaunokirjallisuuden lukemiselle jäi vähemmän. Nuorten aikuisten suosikkigenre oli tuolloin kyselytulosten perusteella fantasia, vaikka elämäntilanteesta johtuen vastaajien pääpaino lukemisessa olikin tietokirjallisuudella. Kirjaa luettiin mieluiten juuri painettuna. (Herkman ym. 2012, 27-28.)

Merkkejä nuorten lukutottumusten muuttumisesta on näkynyt kuitenkin jo ennen 2020-lukua, jota tämän opinnäytteen käytännön osuus eli kysely käsittelee. Minna Mertakivi teki opinnäytetyötään (2013) varten lukutottumuksia käsittelevän kyselyn toisen asteen opiskelijoille. Vastauksia tuli yhteensä 121 kappaletta sekä lukiolaisilta että ammattikoululaisilta. Mertakiven (2013) saamista vastauksista ilmenee, että 63 % vastaajista ei kuukauden aikana lue yhtäkään kirjaa. Aktiivisiksi lukijoiksi, eli yli neljä kirjaa kuukaudessa lukeviksi paljastui vain 9 % vastaajista (Mertakivi 2013, 34-35). Opiskelun vuoksi luki 66

% vastaajista, mutta vapaa-ajallaan lukemiseen varasi aikaa vain 34 % vastaajista (Mertakivi 2013, 36). Myös painetulla aineistolla oli vähemmän kysyntää kuin Herkmanin ja Vainikan (2012) otoksella: eniten kulutetuksi lukualustaksi nousi Internet painetun aineiston ollessa toisella sijalla. Lisäksi Mertakiven (2013) otoksen suosikkigenreksi nousivat sarjakuvat, toiseksi suosituin vastausten perusteella oli fantasia, ja kolmanneksi jännityskirjallisuus. (Mertakivi 2013, 37-40.)

Hanna Kangas selvitti maisterintutkielmaansa (2018) varten 15-17-vuotiailta nuorilta, eli nuorten aikuisten ikäryhmän alkupäältä, heidän vapaa-ajan lukutottumuksiaan. Kyselyvastausten perusteella tehtiin seuraava havainto: harvassa ovat ne nuoret, jotka lukevat aktiivisesti ja monipuolisesti. Kyselyyn osallistuneet pojat lukivat vielä vähemmän kuin kyselyyn osallistuneet tytöt, eivätkä he lukeneet niinkään monipuolisesti. Tytöt erottuivat tutkimusaineistosta siis aktiivisempina lukijoina, mutta vapaa-ajallaan lukijoita oli silti harvassa. (Kangas 2018, 33.)

Näiden kolmen tutkimuksen perusteella on nähtävissä selvä kaari: vielä 2010-luvun alkupuolella kaunokirjallisuutta arvostettiin nuorten aikuisten keskuudessa vapaa-ajan viihdykkeenä, mutta pikkuhiljaa eritoten vapaa-ajan lukuinnostus on vähentynyt. Verrattaessa Herkmanin ja Vainikan (2012) sekä Mertakiven (2013) saamia vastauksia voidaan todeta myös seuraavaa: vaikka painettua aineistoa arvostetaan, myös Internet on ottanut oman jalansijansa lukutottumusten piiristä.

3.3 Nuoret ja nuoret aikuiset kirjaston käyttäjinä

Mainittakoon, että tässä alaluvussa mainitun lähteen pohjana on Nuorten Palvelu ry: n vuonna 2015 toteutettu Nuorten Reviireillä-projekti, jossa tarkkailuryhmänä olivat 12-18-vuotiaat nuoret. Tämä tarkoittaa, että sanalla ”nuoret” tarkoitetaan tässä kontekstissa myös nuorten aikuisten ikäryhmän (15-29-vuotiaat) alkupäätä. (Leppävuori ym. 2016.)

Nuoret ovat kirjastolle tärkeä asiakasryhmä siinä missä muutkin asiakasryhmät ovat. Heistä, kuten ei muistakaan asiakasryhmistä, voi puhua vain yhtenä, kollektiivisena massana, sillä joukon sisällä on useita erilaisia yksilöitä. Jotkut tulevat kirjastoon suorittamaan vain pakolliset toimenpiteet, kuten lainauksen ja palautuksen. Toiset puolestaan jäävät viettämään aikaa kirjastoon, esimerkiksi lukemaan tai opiskelemaan. Kirjaston rauhaa sekä mahdollisuutta olla itsekseen arvostetaan paljon. Asiakaspalvelulla on myös suuri rooli siinä, millaisena nuoren kirjastonkäyttö jatkuu tulevaisuudessa. Asiallista, tasavertaista ja huomioonottavaa asiakaspalvelua arvostetaan myös tämän ikäryhmän keskuudessa. (Nuorten Palvelu ry 2016, 7.)

Kirjaston sijainti vaikuttaa melko paljon siihen, kuinka paljon siellä käy nuoria asiakkaita. Mitä lähempänä kirjasto on taajamaa, jossa sijaitsee nuorten suosimia palveluja ja hengailupaikkoja, sitä varmemmin nuoret löytävät myös tiensä kirjastoon. Tuolloinkin nuoret tosin ovat osittain samoja nuoria, jotka kuluttavat muita lähellä olevia palveluja, eikä taajamien lähellä sijaitseviin kirjastoihin tulla isolla porukalla. Suuremmat ryhmät käyvätkin taajamien ulkopuolella sijaitsevissa sivukirjastoissa, joissa hengailu useimmiten ajoittuu koulun jälkeiseen aikaan, ja kestää noin pari tuntia. Nuorten hengailu sivukirjastoissa saatetaan kokea ongelmalliseksi, sillä sivukirjastojen tilat eivät usein ole kovin suuria, ja hengailu vie oman osansa tilasta. (Nuorten Palvelu ry 2016, 25.)

Hengailun lisäksi nuoret tekevät kirjastossa muutakin. Läksyjen tekeminen korostuu niillä, joille läksyjä vielä annetaan. Rauhoittuminen ja oleilu ovat keskeisiä asioita, miksi asiakasryhmä hakeutuu kirjastoon. Myös tietokoneiden käyttö mainitaan yhtenä tekijänä siihen, miksi kirjastoon tullaan. Aineiston lainaaminen ja palauttaminen on myös suosittua toimintaa nuorten keskuudessa. (Nuorten Palvelu ry 2016, 26.)

4 Kirjasto nuorten aikuisten lukemaan innostajana

4.1 Lukemaan innostamisen keinoja nuorille aikuisille

Lukemaan innostamisen keinoja on olemassa eri ikäryhmille useita erilaisia. Kaikki keinot eivät kuitenkaan sovellu nuorten aikuisten ryhmälle, esimerkiksi satutunnit. Tässä alaluvussa esitellään joitakin lukemaan innostamisen keinoja, jotka lienevät tuttuja jo entuudestaan, mutta joita voi hyvin soveltaa myös nuorten aikuisten kirjastotyössä.

Kirjavinkkaus on varsin yleisessä käytössä oleva lukemaan innostamisen menetelmä, joka oikein toteutettuna osaa sekä innostaa, ilahduttaa että turhauttaa. Vaikka sana ”turhauttaa” saattaa herättää negatiivisia mielleyhtymiä, sillä on kuitenkin pointtinsa. Kirjavinkkauksessa vinkkaaja kertoo tarinasta tarpeeksi, jotta kuulijat tietävät, minkä tyyppisestä kirjasta on kyse. Vinkissä tarina kuitenkin jätetään kesken, mikä saattaa kuulijasta tuntua turhauttavalta. Juuri tämän turhautumisen tarkoituksena on herättää nuorena into lukea tarina loppuun, jotta hän saa tietää loppuratkaisun, ja usein siihen vinkatessa myös kehoitetaan. (Mäkelä 2001, 27-28.)

Vinkkaajan kannattaakin valmistautua huolellisesti vinkkaukseen muun muassa valitsemalla nuoria kiinnostavia aineistoja. Joskus myös riskien otto, kuten poistuminen perinteisen vinkkauskirjallisuuden parista, kannattaa – esimerkiksi yläaste- ja lukioikäisille voi vinkata vaikkapa selvittämättä jääneitä mysteeritarinoita (Samu 2020, 142-143.). Vinkkauksen voi suunnata myös nuorille aikuisille, ja sen voi toteuttaa esimerkiksi luokassa tai vaikka sosiaalisessa mediassa. Parhaimmillaan mielenkiintoisen aineiston vinkkaaminen innostaa myös nuoria aikuisia etsimään mieleistään luettavaa esimerkiksi kirjastosta tai kirjakauppojen hyllyiltä.

Lukuhaasteita on perinteisesti järjestetty aikuisille, mutta yhä useammalla kirjastokimpalla tai kaupungilla on oma nuorille suunnattu lukuhaasteensa. Esimerkiksi Nokian kaupunki toteutti vuonna 2022 nuorille kesälukuhaasteen,

jossa haastekohdat olivat selkeästi juuri nuorten kohderyhmälle suunniteltuja. Hyvänä esimerkkinä tästä toimivat haastekohdat kaksi ja kuusi, ”Lue huppu päässä” ja ”Lue sinua vanhempi kirja” (Nokian kaupungin verkkosivut 2022.). Lukuhaasteiden vaikutusta aikuisten lukuinnostukseen on tutkinut muun muassa Taru Siira opinnäytetyötään (2020) varten, ja hänen saamistaan kyselyvastauksista käy ilmi, että hieman yli 600 vastaajasta 76 % koki lukuhaasteiden laajentaneen heidän kirjallisuusmakuaan (Siira 2020, 55). Vastauksista käy myös ilmi, että esimerkiksi tavoitteellisuus on lisännyt innostusta lukea, ja haasteen avulla on myös helpompi seurata omaa lukemistaan (Siira 2020, 59). Kyselyyn vastaajien joukossa oli mukana myös nuoria aikuisia 96 kappaletta (Siira 2020, 45), joten lukuhaastetta voisi hyvin hyödyntää myös heidän lukemaan innostamisensa keinona.

Kirjailijavierailut puolestaan ovat innostavia tilaisuuksia, ja toteutettavissa niin yleisinä tilaisuuksina kuin tilaamalla kirjailijan puhumaan tietylle ryhmälle. Kirjailijan saa tilattua puhumaan esimerkiksi Lukukeskuksen kautta. Kirjailijan ei myöskään ole pakko olla fyysisesti paikan päällä kertomassa teoksestaan, vaan vierailun voi toteuttaa myös etäyhteydellä. Jo etukäteen kirjailijan tuotantoon tutustuminen voi innostaa kysymään kirjailijalta itseltään kysymyksiä, ja yleensä kirjailijan tuotannolla on ollut vähintäänkin tilaisuuden jälkeen kysyntää kuulijoiden keskuudessa (Raevaara 2020, 124.). Kirjailijavierailun voisi suunnata myös erityisesti nuorille aikuisille – hyvänä puhujana tällaisessa tilaisuudessa voisi olla esimerkiksi nuortenkirjallisuuden Finlandia-voittaja tai suosittu sarjakuvapiirtäjä.

4.2 Kirjastoyhteistyö lukemaan innostamisen kanavana

Yleisen kirjaston tehtävänä on edistää lukemista ja kirjallisuutta, sekä tarjota pääsy muun muassa aineistoihin ja kulttuurisisältöihin. Kirjaston tehtäviin kuuluu myös tarjota tukea ja ohjausta niin tiedon hankintaan ja käyttöön kuin monipuoliseen lukutaitoonkin. Jotta kirjasto voisi tarjota pääsyä aineistoihin ja toteuttaa tehtävänsä, tulee sillä olla muun muassa tarkoituksenomaiset tilat sekä riittävästi osaavaa henkilökuntaa. (Laki yleisistä kirjastoista 2016.)

Kirjastolain määrittelemien tehtävien perusteella on nähtävissä, että lukemaan innostaminen on yksi yleisen kirjaston perustehtävistä, ja asiakkaita tulee myös kannustaa kohti monipuolista lukutaitoa. Tätä tehtävää kirjastoissa myös toteutetaan ikäluokasta riippumatta: lapsille on monessa kirjastossa tarjolla satutunteja, ja peruskoululaisille tarjotaan kirjavinkkausta. Kouluyhteistyön kautta olisi myös mahdollista tavoittaa nuorten aikuisten ikäryhmän alkupää eli 15-18-vuotiaat nuoret.

Kirjastoyhteistyötä tehdäänkin usealla paikkakunnalla ympäri Suomen eritoten varhaiskasvatuksen ja peruskoulun aikana. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii esimerkiksi Mikkelin **Kirjastopolku**, jonka ovat suunnitelleet yhdessä Mikkelin seutukirjasto, perusopetus sekä varhaiskasvatus. Suunnitelmasta löytyvät niin esiopetuksen kuin perusopetuksenkin asteille suunnitellut tehtävät; esimerkiksi viidesluokkalaisille tarjotaan kirjastovierailua, ja seitsemäsluokkalaisille kirjavinkkausta ja mediakasvatustuokiota (suunnitelma Mikkelin kirjastopolun sisällöksi 2015.). Vastaavasti esimerkiksi Kokkolan kirjaston verkkosivuilta selviää, että heillä tarjotaan kirjavinkkausta ensisijaisesti kolmas- ja kahdeksaslukukalaisille, mutta niitä voidaan järjestää muillekin. Tarjolla on myös kirjastonkäytönopetusta sekä palveluja varhaiskasvatukselle (Kokkolan kirjaston verkkosivut n.d.).

Kirjaston ja toisen asteen välisessä yhteistyössä puolestaan korostuvat isojen kirjastojen tarjoamat toisen asteen eli nuorten aikuisten ikäryhmän alkupään lukudiplomit, jotka ovat myös yksi lukemaan innostamisen keino. Esimerkiksi Pirkanmaalla toisen asteen lukudiplomiin kuuluu 12 kirjan lukeminen opiskeluajan kuluessa (Tolonen 2019.). Myös kirjavinkkausta on tarjolla toiselle asteelle esimerkiksi Espoossa toisen asteen opetuksen kirjastopolun tiimoilta (Espoon kaupungin verkkosivut n.d.).

Kaikissa kirjastoissa tarjontaa ei kuitenkaan ole, ja siksi tässä opinnäytteessä selvitetään, mitä nuoret aikuiset paitsi lukevat myös toivoisivat kirjastopalveluilta, ja ovatko he saaneet apua alueensa kirjaston tarjoamista lukemaan innostamisen keinoista, joita on myös kirjastoyhteistyön kautta ollut tarjolla.

5 Kyselyn toteutus ja tietosuoja

Koska opinnäytteen tarkoituksena oli tutkia nimenomaan nuorten aikuisten lukutottumuksia ja kirjastonkäyttöä, pyysin eräältä lukiolta lupaa toteuttaa kysely heidän oppilaitoksessaan tietylle ikäluokalle. Tutkimusluvan saamiseksi täytin heiltä saamani tutkimuslupakaavakkeen, ja lähetin opinnäytetyön tietosuojailmoituksen. Näiden jälkeen sain toteuttaa kyselyn kyseisessä oppilaitoksessa.

Kysely tehtiin Webropol-työkalulla, ja se suunniteltiin käytännössä täysin anonymiksi. Ainut henkilötieto, jolla oli opinnäytetyön kannalta mitään väliä, oli kyselyyn vastaajan ikä, ja sitä myös kysyttiin lomakkeessa. Muut henkilötiedot, kuten sukupuoli tai asuinpaikkakunta eivät olleet relevantteja tämän opinnäytetyön kohdalla, sillä kohderyhmä oli rajattu käytännössä vain iän perusteella. Kyselyssä oli 10 kysymystä, ks. liite 1.

Kyselylinkin lähetin ensin kyseisen oppilaitoksen rehtorille, kuka puolestaan jakoi linkin eteenpäin opiskelijoille. Kyselyyn vastaamisaikaa annettiin seitsemän päivää, ja vastaamisajaksi muodostui 29.11.-5.12.2023. Tämän jälkeen kyselyyn vastaaminen sulkeutui, ja vastausten analysointi aloitettiin.

Kerättyjä kyselyvastauksia säilytettiin vain sen analysoinnin ajan, minkä jälkeen aineisto tuhottiin arkistoimatta. Kyselyvastauksia tarkasteli vain opinnäytetyön tekijä, eikä tietoja luovutettu kolmansille osapuolille. Tietoja ei myöskään luovutettu EU: n tai ETA: n ulkopuolelle. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, eikä vastaamatta jättämisestä koitunut seuraamuksia.

6 Kyselyn tulokset ja niiden analysointi

6.1 Vastaajien määrä, ikäjakauma ja lukijaprosentti

Kyselyyn vastasi yhteensä 102 opiskelijaa. Osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, osassa piti valita kuvaavin vaihtoehto. Kyselyn lopussa oli myös yksi avoin kysymys.

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin ainoastaan relevanttia henkilötietoa eli ikää. Kysymys oli valitse yksi-tyyppinen kysymys, jonka vaihtoehdot olivat 16, 17, 18 ja "jokin muu". Vastaajat olivat suurimmaksi osaksi 16- ja 17-vuotiaita; 16-vuotiaita oli 37,2 % vastaajista ja 17-vuotiaita 37,3 % vastaajista. 18-vuotiaita vastaajia oli 15,7 %, ja vaihtoehdon "jokin muu" oli valinnut 9,8 % vastaajista. Puhutaan siis vahvasti nuorten aikuisten ryhmän alkupäästä, jolle kysely oli suunnattukin.

Kysymyksessä numero kaksi kysyttiin, kuinka moni vastaajista lukee vapaa-ajallaan. Vaihtoehtoiksi annettiin "kyllä", "joskus" ja "en". Ehdottomasti eniten vastaajissa oli niitä, jotka lukevat vapaa-ajallaan ainakin joskus. Yli puolet vastaajista, 51 %, nimittäin valitsi tämän vaihtoehdon. Seuraavaksi eniten vastauksia sai "kyllä"-vaihtoehto, jonka valitsi vastaajista 34 %. "Ei"-vaihtoehdon puolesta oli valinnut 14,7 % vastaajista.

Kysymyksen numero kaksi vastaukset pääsivät kieltämättä hieman yllättämään, sillä oletukseni oli, ettei "joskus"-lukijoiden määrä olisi ollut otoksessa näin suuri. Odotin hieman tasaisempaa jakaumaa. Se osaltaan kertoo siitä, etten itsekään ollut turhan hyvin perillä tämän otoksen lukutottumuksista, vaan olin luonut ennakko-oletuksia sen suhteen. Luonnollisesti lukuja ei voi suoraan verrata ikäryhmän muihin edustajiin: jos olisin suunnannut kyselyn jollekin muulle samanikäiselle otokselle, olisivat vastaukset saattaneet olla hyvinkin erilaisia. Tässä otoksessa kuitenkin vapaa-ajallaan joskus lukevat profiloituivat selkeästi suurimmaksi ryhmäksi vastaajien keskuudessa.

6.2 Mieluisimmat luettavat

Kysymys numero kolme oli monivalintakysymys, jossa vastaajien piti valita kaikki sopivat vaihtoehdot. Vastauksia tähän kysymykseen tuli yhteensä 226 kappaletta, mistä voidaan päätellä, että 102 henkilön otoksen sisällä luettiin mieluusti muutakin kuin vain jotakin tiettyä kirjallisuutta. Kysymys sanasta sanaan oli **”Riippumatta siitä, mitä vastasit kysymykseen numero 1: mitä luet mieluiten? Valitse jokainen sopiva vaihtoehto. Tietokirjallisuuteen lasketaan myös elämäkerrat.”** Luonnollisesti tarkoitin, että tähän kysymykseen tuli vastata riippumatta siitä, mikä vastaus oli ollut vapaa-ajan lukemista koskevaan kysymykseen. Kysymyksessä ei pyydetty perustelemaan, miksi jokin kirjallisuuden laji koettiin mielenkiintoisimmaksi, tai miksi lukee mieluummin aikuisten tai nuorten kirjallisuutta.

Kysymyksessä oli seitsemän eri vaihtoehtoa: ”aikuisten kaunokirjallisuutta”, ”nuorten kaunokirjallisuutta”, ”aikuisten tietokirjallisuutta”, ”nuorten tietokirjallisuutta”, ”aikuisten tietokirjallisuutta”, ”sarjakuvia”, ”lehtiä” ja ”en mitään näistä”.

Vastaajien keskuudessa eniten luettiin aikuisten kaunokirjallisuutta: vastaajista 62,4 % oli valinnut tämän vaihtoehdon. Tätä hieman itsekin ounastelin etukäteen. Otoksen ikäjakauman perusteella saattoi nimittäin jo olettaa, että myös aikuisten kaunokirjallisuudesta potentiaalisesti löytyisi jo mielenkiintoista luettavaa, ja oletukseni tässä osui oikeaan. Mieluusti kuitenkin haettiin luettavaa vielä nuorten osastoltakin: vastaajista 59,4 % valitsi tämän vaihtoehdon. Kysymyksessä ei spesifioitu, onko kyseessä nuorten vai nuorten aikuisten osasto, sillä usein nämä löytyvät ainakin varsin lähekkäin toisiaan. Otoksen ikäjakauman huomioon ottaen tämäkään prosenttimäärä ei päässyt yllättämään. Kyseessä on kuitenkin otos, joka on juuri siirtynyt nuoren aikuisuuden puolelle, joten on ymmärrettävää, että mieleistä luettavaa löytyy molemmilta osastoilta. Selkeästi eniten kuitenkin luettiin kaunokirjallisuutta, oli se sitten aikuisten tai nuorten osastolta.

Kolmanneksi mieluisimmaksi luettavaksi oltiin mainittu aikuisten tietokirjallisuus, ja tietokirjallisuuteen laskettiin myös elämäkerrat. Tämän vaihtoehdon oli valinnut jo varsin paljon pienempi, mutta silti suuri prosenttiosuus vastaajista: 30,7 % luki mieluiten aikuisten tietokirjallisuutta. Nuorten tietokirjallisuus ei saavuttanut enää läheskään niin suurta suosiota; 19,8 % vastaajista ilmoitti lukevansa sitä mieluiten. Vaikka puhutaan samasta kirjallisuuden lajista, on selkeää, että aikuisten tietokirjoja luettiin huomattavasti mieluummin vastaajien keskuudessa. Koska kyse on opiskelijoista, ei aukottomasti voida sulkea pois sitäkään vaihtoehtoa, etteikö aikuisten tietokirjojen lukeminen jotenkin liittyisi esimerkiksi opintoihin. Ero aikuisten ja nuorten tietokirjojen suosiossa on kuitenkin joka tapauksessa huomattava.

Lehtien kohdalla ei myöskään tarkennettu, puhutaanko sanomalehdistä vai aikakauslehdistä. Joka tapauksessa näitä luettiin neljänneksi mieluiten: vastaajista 27,7 % oli valinnut tämän vaihtoehdon. Viidennelle sijalle vastaajien keskuudessa tulivat sarjakuvat, joita kertoi lukevansa mieluiten 21,8 % vastaajista. Vaihtoehdon ”en mitään näistä” puolestaan valitsi 2,0 % vastaajista. Kyselystä ei selviä, olisivatko nämä kaksi prosenttia lukeneet mieluiten jotain, mitä listassa ei ollut, vai ovatko he mieluiten lukematta mitään. Ei-lukijoita kuitenkin löytyi jonkin verran vapaa-ajan lukemista koskevan kysymyksen vastausten perusteella, joten voi olla, etteivät jotkut vastaajista halua yksinkertaisesti lukea mitään.

Eniten vastaajien keskuudessa siis luettiin aikuisten kaunokirjallisuutta, vähiten nuorten tietokirjallisuutta. Nämä edustavat keskenään erilaisia kirjallisuuden suuntauksia ja ovat myös eri kohdeyleisö mielessä kirjoitettuja. Voisi olettaa, että vastaajat löytävät aikuisten kaunokirjallisuudesta eniten itseään kiinnostavia sisältöjä, kun taas nuorten tietokirjojen sisällöt eivät syystä tai toisesta ole enää niin kiinnostavia. Tätä tukee myös se, että kiinnostusta oli kuitenkin aikuisten tietokirjallisuutta kohtaan. Tietokirjallisuutta itsessään ei siis välttämättä koettu tylsäksi, vaan kyseessä lienee juuri sisällöllinen ero nuorten ja aikuisten tietokirjojen välillä. Myös lehdillä ja sarjakuvilla oli oma lukijajoukkonsa. ”Ei mitään näistä”-vaihtoehtoa ei ollut kovinkaan moni valinnut

suhteutettuna ei-lukevien määrään. Tästä voidaan päätellä, että suurimmalla osalla otoksesta oli kuitenkin mielipide siitä, mitä lukisi mieluiten – luki sitten itse tai ei.

6.3 Mieluisin tapa lukea

Kysymyksessä numero neljä selvitettiin vastaajien mieluisinta tapaa lukea. Kysymys oli valitse yksi-kysymys, jossa oli kolme vaihtoehtoa. Vaihtoehdot olivat ”painettua kirjaa/lehteä/sarjakuvaa”, ”e-kirjaa/-lehteä/-sarjakuvaa” ja ”äänikirjan kuunteleminen on/olisi enemmän minun juttuni”. Sanatarkasti kysymys kuului **”Luetko/lukisitko mieluummin...”**. Kysymykseen oli siis mahdollista vastata oma mielipiteensä, vaikka ei lukisikaan millään näistä tavoista.

Ehdottomasti suurimman suosion saavutti painettu kirja/lehti/sarjakuva. Tämän vaihtoehdon valitsi 79,4 % vastaajista. Toiseksi mieluiten vastaajien keskuudessa kuunnellaan tai kuunneltaisiin äänikirjoja, sillä 18,6 % päätyi valitsemaan tämän vaihtoehdon. E-kirja/-lehti/-sarjakuva puolestaan keräsi puolelleen 2,0 % vastaajista. Painettu aineisto oli siis selkeästi tämän otoksen suosikkitapa lukea, kun taas puolestaan e-aineistoa ei koettu kovin mieleiseksi.

Kysymys numero viisi puolestaan oli jo kirjastonkäyttöön liittyvä, mutta jatkokysymys kysymykselle numero neljä. Kysymys viisi kuului sanatarkasti **”Tiesitkö, että kirjasto tarjoaa luettavaa kaikissa edellisessä kysymyksessä mainituissa muodoissa?”**. Kysymys oli valitse yksi-kysymys, ja vaihtoehtoja vastaamiseen oli kaksi: kysymykseen oli mahdollista vastata joko ”kyllä” tai ”ei”. Suurin osa vastaajista oli tietoisia kirjaston tarjoamista eri vaihtoehdoista: 73,5 % vastasi kyllä. Kuitenkin myös yli neljäsosa, 26,5 %, ei tiennyt, että kirjastolta saa lainattua muutakin kuin vain jotakin tiettyä aineistoa.

6.4 Vastaajien kirjastonkäyttö

Kysymykset kuusi ja seitsemän koskivat kirjastonkäyttöä. Kysymys numero kuusi kuului yksinkertaisesti ”**Käytätkö alueesi kirjastopalveluja?**”. Kysymys oli valitse yksi-tyyppinen, ja vaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”joskus” ja ”en”.

Vastaajista suurin osa ilmoitti käyttävänsä alueensa kirjastopalveluja joskus: 47,1 % oli valinnut tämän vaihtoehdon. Seuraavaksi eniten oltiin valittu vaihtoehtoa kyllä; 44,1 % prosenttia oli vastannut tämän. Myös heitä, jotka eivät käytä alueensa kirjastopalveluja, löytyi 8,8 % verran. Vastaajista suurin osa siis hyödyntää alueensa kirjastopalveluja edes joskus.

Seuraavassa kysymyksessä tarkasteltiin otoksen kirjastonkäyttöä laajemmin. Kysymys kuului ”**Miten hyödynnät alueesi kirjastopalveluja? Valitse kaikki sopivat.**”. Kysymys oli siis monivalintakysymys, jossa kehoitettiin valitsemaan kaikki sopivalta tuntuvat vaihtoehdot. Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 210, eli moni 102 vastaajasta hyödyntää kirjastopalveluja useammalla kuin yhdellä tavalla. Vastausvaihtoehdot olivat seuraavat: ”lainaan ja palautan aineistoa, esim. kirjoja, urheiluvälineitä ja lehtiä”, ”varaen aineistoa”, ”tulostan/otan kopioita”, ”digitoin”, ”käytän verkkokirjastoa (Finna)”, ”osallistun kirjaston järjestämiin tapahtumiin, esim. kirjailijavierailut”, ”hyödynnän ilmaista wifiä”, ”luen ja/tai opiskelen kirjastossa” ja ”en ole kirjastonkäyttäjää”.

Selkeästi eniten valittiin vaihtoehtoa numero yksi. 81,2 % vastaajista ilmoitti lainaavansa ja palauttavansa aineistoa, esimerkiksi juuri kirjoja, urheiluvälineitä ja lehtiä. Aineiston varaamispalvelua ei niin moni kuitenkaan hyödyntänyt: tämän vaihtoehdon oli valinnut 29,7 % vastanneista. Aineiston varaaminen ei selkeästi ole siis joko saavuttanut otoksen tietoisuutta, tai sille ei yksinkertaisesti ole ollut niin paljon tarvetta vastaajien keskuudessa kuin esimerkiksi sille, että aineiston saa haettua suoraan hyllystä lainaan. 23,8 % ilmoitti myös käyttävänsä verkkokirjastoa eli Finnaa, jonka kautta on mahdollista muun muassa sekä tarkistaa, onko kirja paikalla lähimmässä kirjastossa että varata aineistoa.

Vastaajista 49,5 % kertoi lukevansa ja/tai opiskelevansa kirjastossa tehden tästä vaihtoehdosta toiseksi suosituimman vastaajien keskuudessa. Tähän mahdollisesti liittyy se, että 10,9 % ilmoitti myös hyödyntävänsä kirjaston ilmaista wifiä. Loput vaihtoehdot keräsivätkin jonkin verran vähemmän vastauksia. Tulostus- ja kopiointipalvelua kertoi hyödyntävänsä 3,0 % vastaajista ja kirjailijavierailuihin ja muihin tapahtumiin kertoi osallistuvansa 1,0 %. Digitointipalvelua ei maininnut hyödyntävänsä kukaan. Ei-kirjastonkäyttäjää oli käytännössä sama määrä kuin heitä, jotka ilmoittivat jo edeltävässä kysymyksessä, etteivät hyödynnä alueensa kirjastopalveluja. ”En ole kirjastonkäyttäjä”-vaihtoehdon oli valinnut 8,9 % vastaajista. Prosentin kymmenyksen heitto johtunee kysymyksen monivalintaluonteesta, sillä Webropolista oli nähtävissä myös näiden vaihtoehtojen valinneiden määrä, joka täsmäsi kysymysten välillä.

Kirjaston peruspalvelut siis pitävät pintansa myös tämän otoksen vastaajien keskuudessa: eniten lainataan ja palautetaan aineistoa, ja toiseksi mieluiten kirjastoon tullaan lukemaan ja/tai opiskelemaan. Yhtä kaikki kirjaston palveluja hyödynnettiin vastaajien keskuudessa varsin monipuolisesti kysymykseen tulleiden vastausten perusteella.

6.5 Tietoisuus lukemaan innostamisen keinoista

Seuraavat kysymykset käsittelivät lukemaan innostamisen keinoja.

Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, mitä kaikkia lukemaan innostamisen keinoja kirjastopalvelut tarjoavat, ja ovatko vastaajat kokeneet niitä hyödyllisiksi oman lukuharrastuksensa kannalta.

Kysymys numero kahdeksan kuului ”**Mistä seuraavista lukemaan innostamisen keinoista, joita kirjasto tarjoaa, olet kuullut? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.**”. Kyseessä oli siis jälleen monivalintakysymys, jossa kehoitettiin valitsemaan kaikki lukemaan innostamisen keinot, joista vastaajat olivat kuulleet. Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 295 kappaletta, joten 102 vastaajasta hyvin moni oli kuullut useammasta kuin yhdestä kirjaston

tarjoamasta lukemaan innostamisen keinosta. Vastausvaihtoehtoja oli seitsemän. Vaihtoehdot olivat "satutuokio", "kirjavinkkaus", "lukudiplomi", "lukuhaaste", "kirjaston sosiaalisen median kanavat", "kirjallisuuteen liittyvät tapahtumat, esim. kirjailijavierailut ja kirjoihin liittyvät tapahtumat" ja "en mistään näistä".

Vastaajille tutuin kirjaston tarjoama lukemaan innostamisen keino oli kirjavinkkaus, josta kertoi tietävänsä 66,0 % vastaajista. Miltei yhtä moni, 62,0 %, oli vastannut lukudiplomi-vaihtoehdon. Nämä kaksi olivat selkeästi tunnetuimmat lukemaan innostamisen keinot otoksen keskuudessa, sillä muut vastausvaihtoehdot eivät yltäneet näin korkeisiin prosenttilukemiin. Kuten teoriaosuudessa sivuttiin, kirjavinkkausta ja lukudiplomeita on tarjolla eri ikäryhmille usealla paikkakunnalla. Korkea tietoisuusprosentti saattaa siis selittyä sillä, että ainakin toista näistä lukemaan innostamisen keinoista on myös tälle otokselle tarjottu.

Kolmanneksi tutuin lukemaan innostamisen muoto vastaajille oli satutuokio, joka keräsi 48,0 % vastauksista. Vaikka satutuokioidot eivät niinkään tälle otokselle liene relevantteja, moni on saattanut sellaiseen osallistua pienempänä, ja muistaa tämän kokemuksen edelleen. Myös kirjailijavierailuista ja kirjoihin liittyvistä tapahtumista oltiin melko tietoisia: 43,0 % oli valinnut myös tämän vaihtoehdon. Myös lukuhaaste oli lukemaan innostamisen muotona melko tuttu, sillä 34,0 % vastaajista oli valinnut myös tämän vaihtoehdon.

Selkeästi vähiten valitut vaihtoehdot olivat "kirjaston sosiaalisen median kanavat", jonka oli valinnut 27,0 % vastaajista, sekä "en mistään näistä", joka sekin oli kerännyt 15 % vastaukset. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että suurin osa vastaajista oli kuullut ainakin jostakin lukemaan innostamisen keinosta, ja moni oli myös tietoinen useammastakin eri keinosta.

Kysymyksessä numero yhdeksän kysyttiin seuraavaa: **"Koetko saaneesi jostakin tai useammasta yllä mainitusta lukemaan innostamisen keinosta uutta intoa lukemiseen?"**. Kysymys oli valitse yksi-tyyppinen, ja sen vaihtoehdot olivat "kyllä", "en" ja "en ole varma". Suurin osa vastaajista, 44,1 %

oli sitä mieltä, ettei yksikään lukemaan innostamisen keino ollut tarjonnut heille uutta intoa lukemiseen. Vaihtoehto ”en ole varma” keräsi 32,4 % vastauksista. Vaihtoehto ”kyllä” keräsi selkeästi vähiten vastauksia: 23,5 % valitsi tämän vaihtoehdon. On muistettava, että ”en ole varma”-vaihtoehdon valinneissa vastaajissa saattaa olla mukana heitäkin, joille jokin lukemaan innostamisen keino on tuonut uutta intoa lukuharrastukseen, mutta sitä ei esimerkiksi muisteta tai ole tietoisesti valittu jotain tiettyä keinoa. Lukemaan innostamisen keinot lukuharrastuksen tukijoina eivät kuitenkaan saavuttaneet yleisösuosikin mainetta vastaajien keskuudessa, vaan suurin osa koki, ettei niistä ole ollut hyötyä.

Kymmenes kysymys koski spesifisti kirjavinkkausta, ja kuului seuraavasti:

”Miltei kaikille ikäluokille tarjotaan kirjastoissa lukemaan innostamisen keinona kirjavinkkausta. Oletko osallistunut kirjavinkkaukseen?”. Kysymys oli valitse yksi-kysymys, johon vastausvaihtoehtoja oli kolme: ”kyllä”, ”en” ja ”en muista”. Eniten vastauksia, 64,3 % keräsi hieman yllättävästi vaihtoehto ”en”, vaikka kysymyksessä numero kahdeksan moni oli ainakin kuullut kirjavinkkauksesta lukemaan innostamisen keinona. Vaihtoehto ”kyllä” puolestaan keräsi 23,8 % vastauksista, ja vaihtoehto ”en muista” 11,9 %. Vaikka vastaajien keskuudessa olikin tietoa kirjavinkkauksesta, ei sellaiseen lopulta kovinkaan moni ollut osallistunut tai muistanut osallistuneensa.

6.6 Poimintoja avoimen kysymyksen vastauksista

Yhdestoista kysymys, **”Viimeiseksi sana on vapaa: mikä innostaisi juuri sinua lukemaan ja/tai käyttämään alueesi kirjastoa?”**, oli kyselyn viimeinen ja tyypiltään avoin kysymys, johon sai halutessaan kirjoittaa pidemmänkin pätkän. Vastauksia tähänkin kysymykseen tuli melko hyvin, 29 kappaletta, ja seuraavaksi käydään tarkemmin läpi niistä muutamia.

Useammassa vastauksessa toistui toive suuremmasta englanninkielisten kirjojen valikoimasta. Tämä tarkoittanee sitä, että moni vastaajista lukisi mieluummin suomeksi kuin englanniksi, mutta kiinnostavia englanninkielisiä

kirjoja ei löydy ainakaan alueen kirjastoista tarpeeksi. Luonnollisesti varaamispalvelu on ratkaisuna, jos ongelma piilee nimenomaan siinä, ettei lähimmän kirjaston hyllystä löydy mieleistä luettavaa, mutta kirjastokimpan alueella mahdollisesti olisikin. Joskus ongelma kuitenkin piilee siinä, ettei koko kirjastokimpasta löydy mieleistä englanninkielistä luettavaa tai juuri tiettyä kirjaa, jonka haluaisi lukea. Tällöin kannattaa esittää hankintapyyntö, joita useimmat kirjastot ja kirjastokimpat ottavat vastaan. Englanninkielistä luettavaa toivottiin siis alueen kirjastoihin lisää.

Eräässä vastauksessa mainittiin myös toive siitä, että kokoelmiin tulisi enemmän juuri nuorille aikuisille suunnattuja, mielenkiintoisia kirjoja. Vastauksessa oli spesifioitu, ettei alueen kirjastokimpan alueelta juurikaan löytynyt kirjoja, joita vastaaja olisi halunnut lukea. Tällöin kannattaa myös kokeilla hankintapyyntöä kautta, hankkisiko ainakin jokin kirjastokimpan kirjastoista näitä kirjoja kokoelmiinsa. Vaikka hankintapyyntö ei takaa, että niin tehtäisiin, kannattaa sellainen kuitenkin tehdä, jos siltä tuntuu. Siten myös tavallaan annetaan kirjastoille infoa siitä, minkälaiselle aineistolle on kysyntää.

Seuraavaksi suora lainaus eräästä kysymykseen tulleesta vastauksesta:

”Koen, että se on päässyt unohtumaan, koska kirjastoja ei mainosteta nuorille paljoa. --- Itse minua kannustaisi kirjastoon meno ja kirjastopalveluiden hyödyntäminen, jos sitä tuotaisiin esiin ikäluokalleni enemmän välineenä, jota voisin hyödyntää vapaa-ajallani opiskeluun, sekä viihteeseen! ”. Tämän vastauksen perusteella alueen kirjastoja ei tuoda nuorille aikuisille tarpeeksi esille, ainakaan paikkana, jossa voisi opiskella, viihtyä ja josta voisi lainata opiskeluun ja viihteeseen liittyvää aineistoa. Nuoret aikuiset ovat myös tärkeä kirjastojen asiakasryhmä, joten kirjastojen olisi hyvä myös miettiä sitä, miten ja missä markkinoida itseään sekä paikkana että palvelujaan myös tälle ikäluokalle.

Yhdessä vastauksessa oltiin myös annettu suoranainen idea, jolla nuoria aikuisiakin saataisiin esimerkiksi osallistumaan kirjaston tapahtumiin enemmän: lähettämällä tapahtumista tietoja kouluille, jotka puolestaan voisivat jakaa tiedon eteenpäin opiskelijoille. Monessa kirjastossa toimitaan vastaavasti muidenkin

ikä- ja asiakasryhmien, esimerkiksi yhdistysten, kohdalla, joten ehdotuksena tämä voisi olla hyvinkin toimiva. Ainakaan kaikkialla kirjastot eivät tavoita nuorten aikuisten asiakasryhmää oman markkinointinsa avulla, kuten edeltävässä vastauksessa kävi ilmi. Tämä voisikin toimia yhtenä keinona siihen, että myös tähän asiakasryhmään saataisiin yhteys, eivätkä he jäisi ulkopuolelle tapahtumistakaan. Hieman myös tähän liittyen yhdessä vastauksessa peräänkuulutettiin sitäkin, että kirjastossa järjestettäisiin nimenomaan juuri kyselyn kohdeikäisille tarkoitettua toimintaa.

Kahdessa vastauksessa myös mainittiin nuorten suosiossa oleva TikTok, jossa on myös ”kirjatokkaajia” eli ihmisiä, jotka tekevät TikTokiin esimerkiksi kirjaesittelyitä ja -vinkkejä. Vastausten perusteella myös TikTokiasta tai muualta netistä katsotaan vinkkejä, ja jos kirja herättää mielenkiinnon, voidaan se lainata tai pistää varaukseen, jos se ei juuri silloin satu olemaan hyllyssä paikalla. TikTok herättää mielipiteitä moneen suuntaan, mutta se voisi tällaisessa käytössä toimia hyvin myös kirjastojen työvälineenä. Hyvin tehty kirjavinkki vetää ihmisiä puoleensa, ja kanavana TikTok saavuttaisi myös nuorten aikuisten asiakasryhmän.

Avoimeen kysymykseen tulleista vastauksista käy melko hyvin ilmi se, mikä innostaa nuoria aikuisia lukemaan, ja mitä he esimerkiksi kirjastopalveluilta myös toivoisivat. Ongelman juuri tuntuukin vastausten perusteella piilevän siinä, ettei tälle asiakasryhmälle ole vielä löytynyt sitä oikeaa kanavaa, mistä sen tavoittaisi. Kenties juuri saavutettavuuteen kirjastojen kannattaa ensisijaisesti kiinnittää huomiota, kun nuorten aikuisten kirjastotyön konseptia aletaan suunnitella ja toteuttaa tai kehittää eteenpäin – silläkin kun pääsee jo pitkälle.

7 Pohdinta

Opinnäytteen tarkoituksena oli selvittää, millaisia lukutottumuksia nuorilla aikuisilla nykyään on, kuinka tietoisia he ovat alueensa kirjaston palveluista, ja kuinka hyödyllisinä he kokevat kirjaston tarjoamat lukemaan innostamisen keinot. Opinnäytetyötä varten tehtyyn kyselyyn vastasi valittu otos nuoria aikuisia, joten vastauksia ei voida täysin yleistää koko ikäryhmään. Kyselyyn tulleet vastaukset kuitenkin antavat osviittaa siitä, mitä nuoret aikuiset nykyään lukevat, mikä voisi innostaa heitä lukemaan, ja mitä he toivoisivat alueensa kirjastopalveluilta. Tavoitteena oli tuoda ilmi kohderyhmän itsensä kertomia preferenssejä ja toiveita nuorten aikuisten kirjastotyön kehittämiseksi ja edistämiseksi.

Työssä käsiteltiin teoriaosuudessa ensin lukutaitoa, joka on yksi lukemisharrastuksen peruskivistä – ilman lukutaitoa ei ole lukuharrastusta tai lukuintoakaan. Lukutaidon jälkeen siirryttiin käsittelemään nuorten ja nuorten aikuisten lukuintoa, nuorten aikuisten lukutottumuksia sekä heitä kirjaston asiakasryhmänä. Tämän jälkeen käsiteltiin kirjastojen tarjoamia lukemaan innostamisen keinoja sekä kirjastoyhteistyötä, jota useammassa kunnassa on tarjolla monelle eri ikäluokalle. Teoriassa käsiteltiin siis monipuolisesti aiheita, joiden pohjalta luotiin myös nuorille aikuisille suunnattu kysely heidän lukutottumuksistaan ja kirjastonkäytöstään. Kysely lähetettiin valitun lukion rehtorille, joka jakoi kyselylinkin opiskelijoille. Näin saatiin myös kohderyhmältä itseltään vastauksia pohdintaan siitä, mitä nuoret aikuiset lukevat, ja mitä he kirjastopalveluilta haluavat. Kyselyn vastauksia käsiteltiin opinnäytteen luvussa numero kuusi.

Kuten mainittua, kyselyyn saatuja vastauksia ei voida soveltaa koko nuorten aikuisten asiakasryhmään, sillä kysely lähetettiin tietyille, valitulle otokselle. Kyselyvastaukset ovat kuitenkin sekä arvokkaita että hyödyllisiä, sillä niiden avulla päästiin suoraan ytimeen siitä, miten nuorten aikuisten kirjastotyötä voisi lähteä kehittämään ja/tai edistämään kohderyhmälle sopivaksi. Koen itse, että saaduista tiedoista tulee olemaan hyötyä työurallani, ja kuka tahansa voi myös

tässä opinnäytteessä ilmi tulleita tietoja hyödyntää omassa kirjastotyössään niin halutessaan. Opinnäytettä ei siis ole erityisesti kirjoitettu millekään tietylle kirjastolle, vaan yleisesti nuorten aikuisten kirjastotyön kehittämisen ja edistämisen avuksi.

Kyselyn myötä saatiin vastauksia pohdintoihin, joita johdannossa jo esitettiin. Sen avulla saatiin muun muassa selville, että nuoret aikuiset lukevat mieluiten aikuisten kaunokirjallisuutta, että painettu kirja, lehti tai sarjakuva on kyselyyn vastanneiden suosikkimuoto lukea, ja suurin osa kyselyyn vastanneista myös hyödyntää alueensa kirjastopalveluja tavalla tai toisella. Näin sain ainakin itselleni hyvää pohjaa sille, mistä tulevaisuudessa lähteä kehittämään juuri tälle asiakasryhmälle suunnattuja kirjastopalveluja.

On hyvä kuitenkin ottaa myös huomioon, ettei opinnäytettä varten tehty kysely ole kaiken kattava. Siitä ei selviä esimerkiksi se, mitä genreä nuoret aikuiset mieluiten lukevat, tai missä sosiaalisen median kanavassa he mieluiten kirjastoa seuraisivat. Näitä varten voisi tietysti luoda ihan oman kyselynsä ja työnsä. Jokainen kirjasto voi myös pohtia sitä, olisiko sentyyppisestä kyselystä hyötyä oman kirjaston nuorten aikuisten kirjastotyötä kehitettäessä.

Opinnäytetyön kirjoittaminen opetti itselleni paljon, ja riisui myös pois ennakkoletuksia, joita olin asettanut kyselyvastausten suhteen. Esimerkkinä tästä se, että olin olettanut, että harvempi vastaaja lukisi vapaa-ajallaan kuin miksi todellisuus sitten osoittautui. Haasteellisimmaksi koin teoriaosuudessa oikeastaan minkään tiedon löytämisen, mitä nuoriin aikuisiin tulee; heistä ei kohderyhmänä oikein löytynyt tietoa ainakaan mistään painetuista teoksista, ja moni artikkelikin tuntui osuvan juuri enemmän nuoriin kuin nuoriin aikuisiin. Kaiken kaikkiaan löysin kuitenkin sopivia lähteitä, ja onnistuin valitsemaan niitä kriittisen pohdinnan kautta. Työssäni sain selville sen, mitä lähdin hakemaan: tätä nuoret aikuiset nykyään lukevat, ja työssä esiteltyjä asioita he alueensa kirjastopalveluilta toivovat.

Lähteet

- Espoon kaupungin verkkosivut. n.d. Toisen asteen opetuksen kirjastopolku. Viitattu 3.12.2023. <https://www.espoo.fi/fi/toisen-asteen-opetuksen-kirjastopolku>
- Farah, I. 2005. The cultural benefits of literacy. Education for all: Literacy for life. Viitattu 9.11.2023. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000141639/PDF/141639eng.pdf.multi>
- Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! : opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Herkman, J., Vainio, E. 2012. Revoluutio vai evoluutio? Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Media & viestintä, 35 (3-4). Viitattu 2.12.2023. <https://doi.org/10.23983/mv.62878>
- Kangas, H. 2018. Nuorten vapaa-ajan lukeminen: matkalla arvoteksteistä kokonaislukemiseen. Maisterintutkielma. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.12.2023. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201805302894>
- Kokkolan kaupungin verkkosivut. n.d. Viitattu 3.12.2023. <https://www.kokkola.fi/vapaa-aika/kirjasto/lapset-ja-nuoret/>
- Laki yleisistä kirjastoista, 29.12.2016/1492.
- La Rosa, L-S. 2023. Nuoret lukijat kirjakulttuurin murroksessa. Väitöskirja. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 11.11.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9408-4>
- Leino, K., Ahonen, A.K., Hienonen, N., Hiltunen, J., Lintuvuori, M., Lähteinen, S., Lämsä, J., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Pulkkinen, J., Rautopuro, J., Sirén, M., Vainikainen, M-P. & Vettenranta, J. 2018. PISA 18 ensituloksia: Suomi parhaiden joukossa. Viitattu 9.11.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161922/Pisa18-ensituloksia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Leino, K., Nissinen, K., Puhakka, E. & Rautopuro, J. 2016. Lukutaito luodaan yhdessä: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016). Viitattu 9.11.2023. <https://kti.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelo-1/julkaisujen-sivut/2017/PIRLS%202016%20RAPORTTI.pdf>

- Leppävuori, M., Timonen-Turtiainen, P. 2015. Nuorten kohtaaminen kirjastotyössä. Dia-esitys. Viitattu 2.12.2023.
<https://akepik.fi/wp-content/uploads/2018/10/nuorten-palvelu-kirjastot-jyvc3a4skylc3a4-18092018.pdf>
- Lukukeskus. 2020. 10 faktaa lukemisesta 2020. Viitattu 9.11.2023.
<https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2020/>
- Lukukeskus. 2021. Lukutaito on kansalaistaito. Viitattu 9.11.2023.
<https://lukukeskus.fi/news/lukutaito-on-kansalaistaito/>
- Mertakivi, M. 2013. Lukemattomat kirjat, lukematon nuoriso. Lukutottumuskysely ja kirjavinkkaus toiselle asteelle. Opinnäytetyö (AMK). Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.12.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201303052937>
- Mäkelä, M-L. 2001. Kirjavinkkareilta klassikkaita - Lukuharrastus viriää yhteistyöstä. Kirjaseikkailu: lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas. Helsinki: Tammi.
- Nokian kaupunki. 2022. Kesän lukuhaaste nuorille. Viitattu 3.12.2023.
<https://www.nokiankaupunki.fi/wp-content/uploads/2022/05/Kesan-lukuhaaste-nuorille.pdf>
- Nuorten Palvely ry. 2016. Nuoret kirjastossa – työntekijän opas. E-julkaisu Issuu-julkaisupalvelussa. 2. painos. Viitattu 2.12.2023.
https://issuu.com/nuortenpalvelury/docs/kirjasto-opas_esite_b5_2.painos_201
- Raevaara, K. 2020. Kuinka innostaa oppilaita lukemaan? Lukijan luo: lisää näkyvyyttä lasten- ja nuortenkirjoille. Lastenkirjainstituutti: Tampere.
- Rimpilä, M. 2022. ”Vähintään kirja päivässä”: lukutaidon edistäminen ja lukemaan innostaminen päiväkodissa kaupunginkirjaston tukemana. Opinnäytetyö (YAMK). Yhteisöpedagogi. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.11.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202205047114>
- Samu, S-M. 2020. Kirjavinkkarin tukipuut. Lukijan luo: lisää näkyvyyttä lasten- ja nuortenkirjoille. Lastenkirjainstituutti: Tampere.

Siira, T. 2020. ”Ja sitten lukeminen veikin mennessään!” : Yleisten kirjastojen lukuhaasteet aikuisten lukemaan edistämisen välineenä. Opinnäytetyö (AMK). Liiketoiminta ja kulttuuri. Tradenomi, kirjasto- ja tietopalveluala. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.12.2023.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112724861>

Suomen YK-liitto. n.d. Kansainvälinen lukutaitopäivä. Viitattu 9.11.2023.

<https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-lukutaitopaiva>

Suunnitelma Mikkelin Kirjastopolun sisällöksi. 2015. Viitattu 3.12.2023.

<https://kirjastopolkumikkeli.files.wordpress.com/2015/08/kirjastopolun-sisc3a4ltc3b6-1-4.pdf>

Tolonen, P. 2019. Lukudiplomi löytyy nyt puhelimesta. Artikkelin Suomen kirjastoseuran Kirjastolehden verkkosivuilla. Viitattu 3.12.2023.

<https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/lukudiplomi-loytyy-nyt-puhelimesta/>

Torppa, M. 2021. Kriittinen lukutaito on kansalaistaito. Viitattu 9.11.2023.

<https://lukukeskus.fi/news/kriittinen-lukutaito-on-kansalaistaito/>

Liite 1. Kysely

Luetko? - Nuorten lukutottumukset 2020-luvulla

Ikäsi?

- 16
- 17
- 18
- Jokin muu

Luetko vapaa-ajallasi?

- Kyllä
- Joskus
- En

Riippumatta siitä, mitä vastasit kysymykseen numero 1: mitä luet mieluiten? Valitse jokainen sopiva vaihtoehto. Tietokirjallisuuteen lasketaan myös elämäkerrat.

- Nuorten kaunokirjallisuutta
- Aikuisten kaunokirjallisuutta
- Nuorten tietokirjallisuutta
- Aikuisten tietokirjallisuutta
- Sarjakuvia
- Lehtiä
- En mitään näistä

Luetko/lukisitko mieluummin...

- painettua kirjaa/lehteä/sarjakuvaa
- e-kirjaa/-lehteä/-sarjakuvaa
- äänikirjan kuunteleminen on/olisi enemmän minun juttuni

Tiesitkö, että kirjasto tarjoaa luettavaa kaikissa edellisessä kysymyksessä mainituissa muodoissa?

—

